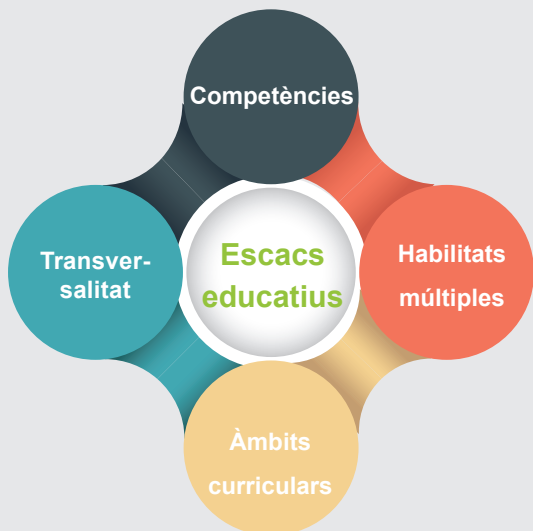

Innovació: Escacs educatius

Definició

“Els **escacs educatius** són una proposta innovadora que combina l’ensenyament del joc amb la transdisciplinarietat dels escacs, amb la finalitat de potenciar l’aprenentatge competencial del currículum i una formació integral de l’alumnat.”

Monreal, M; Prió, J. (2022)

Evolució

Existeix una gran confusió en l’ús del terme *escacs educatius*, ja que sovint s’aplica de manera automàtica a qualsevol ensenyament d’escacs a les escoles.

A la majoria de centres escolars encara s’ensenya *escacs esportius*, amb un enfocament exclusivament competitiu.

A començaments del segle XXI es va començar a impulsar els *escacs transversals*, concebuts com a centre d’interès i recurs educatiu per reforçar l’aprenentatge dels continguts curriculars; però, amb aquest enfocament, només s’ensenyen els fonaments més bàsics del joc. Tant en l’enfocament esportiu com en el transversal es pot aplicar la metodologia de la gamificació per estimular la motivació.

Els *escacs educatius*, en canvi, representen l’evolució que combina els enfocaments esportiu i transversal amb l’objectiu de potenciar l’aprenentatge competencial.

Característiques

Els *escacs educatius* permeten aprofitar la pràctica del joc per desenvolupar habilitats múltiples (cognitives, emocionals i creatives), potenciar l’eficàcia de les funcions executives, millorar l’aprenentatge competencial i afavorir la formació integral de l’alumnat. Amb aquest enfocament es treballa d’una manera holística i metacognitiva, amb l’objectiu d’afavorir la capacitat de transferència de tot allò après a altres contextos.

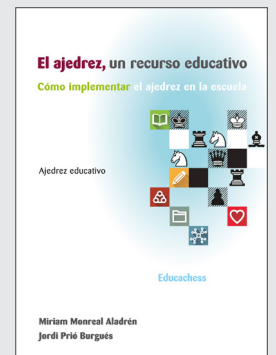
La millora del nivell escaquístic resulta essencial per optimitzar tots els avantatges esmentats, cosa que no es pot assolir només amb l’enfocament *transversal* dels escacs.

Per això, cal dissenyar activitats que incorporin disparadors capaços d’afavorir la transferència del que s’ha après en l’àmbit escaquístic mitjançant l’aprenentatge metacognitiu. Quan aquesta transferència es produeix, l’aprenentatge adquireix un caràcter veritablement competencial.

Al llibre *El ajedrez, un recurso educativo*. Com implementar els escacs a l’escola s’exposa el nou enfocament innovador dels *escacs educatius*, la seva fonamentació teòrica i com es pot utilitzar per a la planificació de la implementació dels escacs als centres escolars, a partir de les recents investigacions en neuroeducació.

A les pàgines de presentació del llibre (pàgs. 13-15) s’hi ofereix una visió global de tot això, que es pot ampliar a les unitats següents:

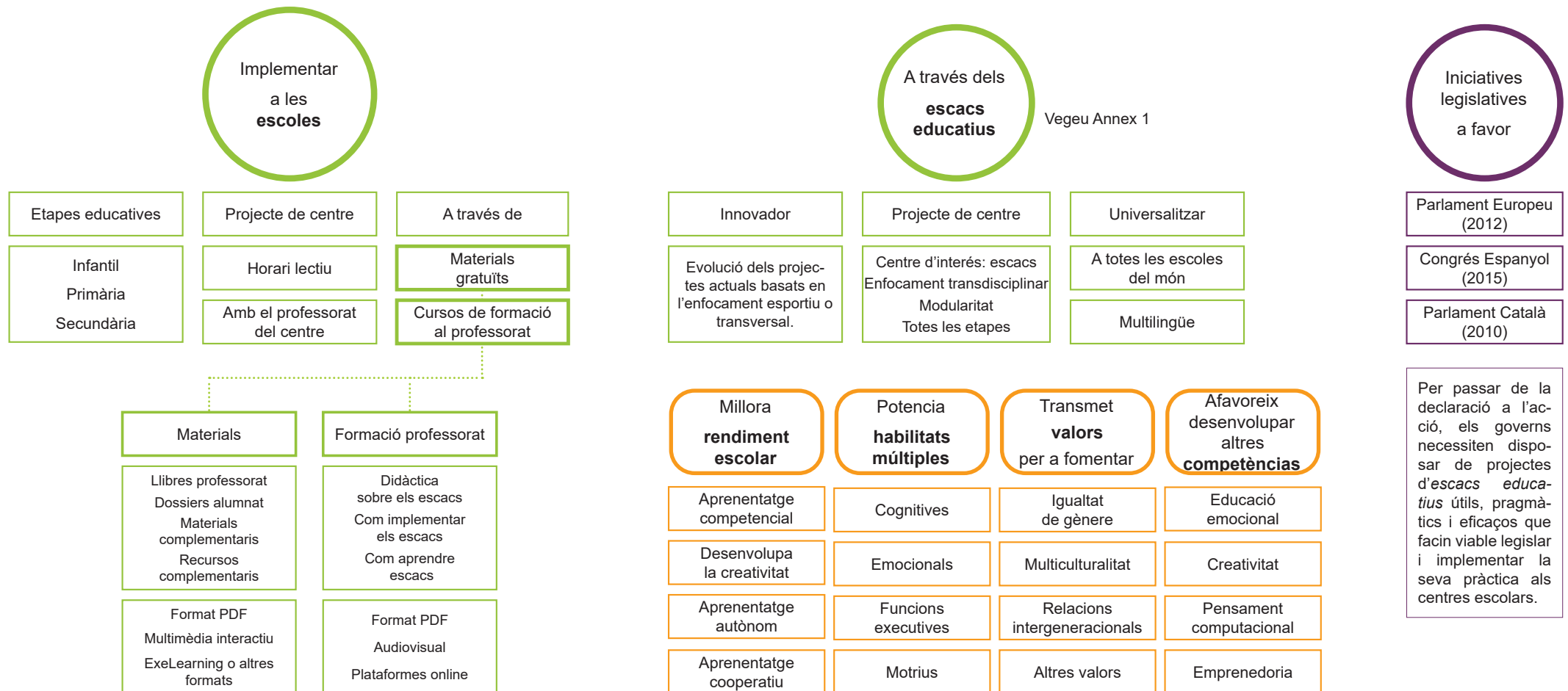
- La unitat 5 explica detalladament en què consisteixen els *escacs educatius*.
- La unitat 13 presenta breument una sèrie de conclusions i reflexions.
- La unitat 11 ofereix propostes escolars pragmàtiques i viables per a la implementació dels *escacs educatius* a les etapes obligatòries, i la unitat 12 per a la formació del professorat.

Implementació dels *Escacs educatius*

La implementació dels escacs a l'escola només tindrà èxit si s'aconsegueix la seva universalització. Per això, és imprescindible que el projecte es basi en l'enfocament dels *escacs educatius* (vegeu l'Annex 1), dissenyat amb activitats que incorporen disparadors per afavorir la transferència de les habilitats cognitives, emocionals i creatives adquirides amb la pràctica dels escacs cap a altres contextos curriculars.

Igualment, resulta essencial disposar de materials accessibles, de qualitat i compatibles amb els currículums educatius dels diferents països.

Després de més de 20 anys d'evolució, des dels *escacs transversals* fins a l'enfocament dels *escacs educatius*, els materials d'*Educachess* han estat dissenyats per donar resposta a les necessitats actuals. Alguns ja han estat actualitzats i d'altres ho seran progressivament. Per a la seva implementació s'han planificat tres grans grups de recursos: llibres, formació per al professorat i materials multimèdia interactius.

Per ampliar la informació es pot consultar l'apartat *Materials didàctics* del web, així com diversos capítols del llibre *Els escacs, un recurs educatiu. Com implementar els escacs a l'escola*.

Llibres

S'han planificat prop de 60 títols destinats al professorat i a l'alumnat, dels quals ja n'hi ha més de 30 publicats.

En el cas del professorat, els materials s'agrupen en tres categories:

- **Llibres del professorat:** inclouen propostes educatives i exercicis per a cada etapa escolar, amb les corresponents orientacions didàctiques.
- **Llibres de recursos:** dossiers d'exercicis d'ampliació, còmics i contes que complementen les propostes dels llibres del professorat i de l'alumnat.
- **Llibres de formació:** centrats en la didàctica dels escacs i pensats com a base per a la capacitació docent.

Formació per al professorat

Els cursos de formació s'estructuren en tres àmbits:

- Didàctica dels escacs: actualització en neuroeducació i en la integració dels escacs al currículum mitjançant un enfocament transdisciplinari.
- Com implementar els escacs: metodologia i continguts adaptats a cada etapa escolar.
- Com aprendre escacs: coneixements bàsics per impartir-los amb autonomia i acompanyar el progrés de l'alumnat.

Multimèdia interactius

Tota la part digital i interactiva del projecte es reformularà en el moment de comptar amb patrocini o mecenatge, aprofitant els continus avanços de la intel·ligència artificial.

Aquesta evolució tecnològica permetrà reduir de manera significativa els costos de desenvolupament i garantir recursos més innovadors i eficients.